

Nationaal Deltacongres 2016

Werk aan de delta. Opgaven verbinden, samen op koers

Verslag van de dag

Deltaparade

Making of...

Opgaven verbinden, samen op koers Werk aan de delta

Hoe houden we vaart in de uitvoeringsfase van het Deltaprogramma en versterken we gelijktijdig de verbinding met de omgeving en andere partners? Deze centrale vraag werd belicht in een bomvol theater Orpheus in Apeldoorn tijdens het zevende Nationaal Deltacongres.

Deltacommissaris Wim Kuijken refereerde tijdens zijn welkomstwoord aan de Nationale Klimaatop, een week eerder in Rotterdam: "We willen klimaatverandering tegengaan en er gelijktijdig op voorbereid zijn. Mitigatie en adaptatie zijn twee zijden van dezelfde klimaatmedaille."

Dagvoorzitter Inge Diepman (rechts) interviewt Wim Kuijken

Minister Schultz van Haegen

De minister van Infrastructuur en Milieu, Melanie Schultz van Haegen, kon het congres niet bijwonen. Zij was in de Tweede Kamer aanwezig bij de behandeling van de begroting van haar ministerie. In een videoboodschap blikte ze terug op een mooi jaar op het gebied van water en samenwerking. Met de nieuwe normen voor de primaire keringen en de start van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie kijkt ze vol vertrouwen naar een klimaatbewuste toekomst.

Videotoespraak van minister Melanie Schultz van Haegen

Commissaris van de Koning in Gelderland Clemens Cornielje verrichte de officiële opening van het congres.

Keynotespeech van het Sociaal en Cultureel Planbureau

De keynotespeech zou dit jaar worden gehouden door Kim Putters, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Hij was door ziekte helaas verhinderd. Adjunct-directeur Rob Bijl bleek een uitstekende vervanger. Bijl sprak over de betekenis van burgerparticipatie voor eigentijds overheidsbestuur. Belangrijk daarbij is het vertrouwen dat burgers in de overheid hebben. Vooral bij achterblijvers in de samenleving staat dit onder druk. Bijl prees de manier waarop het Deltaprogramma burgerparticipatie vorm geeft en zei te hopen dat een volgend kabinet deze aanpak ook voor andere maatschappelijke kwesties gebruikt.

Directeur Kim Putters gaf speciaal voor dit verslag nog een interview, dat u [hier](#) kunt lezen.

Rob Bijl tijdens zijn keynotespeech

Evaluatie Deltawet

Peter Veld, consultant bij ABDTOPconsult, besprak met dagvoorzitter Inge Diepman zijn [positieve evaluatie van de Deltawet](#). Ook hij wees in zijn toespraak op het belang van burgerparticipatie in deze fase van het Deltaprogramma: "Treed burgers open tegemoet!"

Download de speech van Rob Bijl, adjunct-directeur van het SCP.

Peter Veld

Column Riek Bakker

Stedebouwkundige Riek Bakker sloot de plenaire opening af met een gesproken column. Zij gaf haar visie op ruimtelijke ontwikkelingen en het Deltaprogramma. Hoe zorgen we dat de vele miljarden die de komende jaren in de ruimtelijke ontwikkeling worden gestoken, klimaatbewust worden ingezet? Vooruit kijken, kansen grijpen en een verbindende visie volgen staan centraal. Zo ontwikkel je samen plannen én waterbewustzijn.

Lees de column [hier](#) terug.

Download
de column
van Riek
Bakker

Project De Doorbraak in het zonnetje

Elk jaar zet de deltacommissaris een persoon of project uit het Deltaprogramma 'in het zonnetje'. Dit jaar koos Wim Kuijken voor het project *de Doorbraak* van waterschap Vechtstromen. Het project is een mooi voorbeeld van hoe je uiteenlopende opgaven in één integraal project kan verbinden. Een nieuwe waterloop van 13 kilometer in de omgeving van Almelo beperkt wateroverlast in de stad en gaat verdroging in de landbouw tegen. Gelijktijdig biedt de ecologische verbinding tussen Twente en de Sallandse Heuvelrug kansen voor planten, dieren en recreatie.

De Doorbraak is een onderdeel van de Klimaat Actieve Stedenband (KAS) Twente en het Living Lab, dat wordt ondersteund door het deltaprogramma ruimtelijke adaptatie. Meer informatie staat op de [website van De Doorbraak](#).

Deltacommissaris Wim Kuijken overhandigde de onderscheiding aan projectleider Henk Lansink, van waterschap Vechtstromen. Kuijken prees daarbij het geduld van Lansink. Het project heeft door zijn complexiteit een enorme doorlooptijd gekend; van de eerste plannen in 1999 tot de oplevering afgelopen september.

Project De
Doorbraak op
Youtube

Was het zonnetje de eerste jaren een onderscheiding voor een persoon die zich extra verdienstelijk had gemaakt voor het deltaprogramma, tegenwoordig gaat de vaas naar een project dat zich onderscheidt op het gebied van innovatie, samenwerking en het gebruik van meekoppelkansen.

Projectleider Henk Lansink (rechts) ontvangt de traditionele vaas uit handen van deltacommisaris Wim Kuijken.

Videoverslag

Bekijk hieronder de nieuwsvideo van het Zevende Nationaal Deltacongres.

Volg het Deltaprogramma

Meld u aan voor DeltaNieuws via nieuwsbrief@deltacommissaris.nl

Interview Kim Putters

"Het is belangrijk dat het Deltaprogramma en de deltacommunity midden in de samenleving staan."

Kim Putters is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en bijzonder hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Vlak voor zijn keynote speech op het Deltacongres werd hij helaas geveld door griep. Adjunct-directeur Rob Bijl was een uitstekende vervanger. Via de telefoon stelden we Kim Putters alsnog een aantal vragen.

Kim Putters, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau

Wat hebben het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Deltaprogramma eigenlijk met elkaar te maken?

"Het SCP doet wetenschappelijk onderzoek naar allerlei maatschappelijke ontwikkelingen. We geven gevraagd en ongevraagd advies aan de regering, aan overheden en aan maatschappelijke organisaties. Het SCP wil er zo aan bijdragen dat bestuurders verantwoorde en passende keuzes maken. Waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en klimaatadaptatie zijn onderwerpen die de maatschappij op bijna alle fronten raken. Daarom is het zo belangrijk dat het Deltaprogramma en de deltacommunity midden in de samenleving staan. Bewoners en andere belanghebbenden krijgen een steeds prominenter rol bij de besluitvorming. Niet door plannen achteraf goed of af te keuren, maar door in een vroeg stadium - samen met de overheid en de markt - te bepalen wat de gezamenlijke opgave is. Daarmee starten projecten met een enorme voorsprong. Het SCP en het Deltaprogramma vinden elkaar bij het agenderen en ontwikkelen van eigentijds openbaar bestuur. Met als startpunt het vertrouwen tussen overheden en burgers."

Rob Bijl sprak in zijn speech over voorwaarden voor succesvolle burgerparticipatie. Zijn er ook valkuilen?

Een belangrijke valkuil is dat overheden vaak reactief zijn in plaats van proactief. Ze beginnen pas met het informeren en betrekken van de omgeving als er al onrust is. Denk bijvoorbeeld aan de opslag van CO₂. Dit heeft twee grote nadelen. Het zorgt voor wantrouwen én er is weinig tijd en ruimte om belangen en ideeën mee te wegen. Zo kom je in een negatieve spiraal terecht. Een andere valkuil is dat steeds dezelfde mensen meepraten: de 'usual suspects'. De voorzitter van de wijkvereniging, de ondernemersvereniging, de lokale natuurorganisatie. Weet je wel zeker dat zij de belangen van alle bewoners, ondernemers of natuurliefhebbers behartigen? Ga ook eens in gesprek met bewoners die niet vooraan staan. Met jongeren. Met etnische minderheden. Als je op zoek gaat naar nieuwe 'geluiden' uit de samenleving kan dat verrassende nieuwe inzichten opleveren.

Op zoek gaan naar nieuwe geluiden: hoe doe je dat?

Dan kom ik weer terug bij de randvoorwaarden die Rob Bijl genoemd heeft. Overheden moeten goede 'antennes' hebben. Weten wat er speelt in de omgeving waar ze beslissingen over nemen. Dat kan door onderzoek met behulp van allerlei data, maar ook door veldwerk. Ga eens langs bij scholen, sportverenigingen of buurthuizen. En ga dan niet direct zenden, maar begin met luisteren. Wat houdt de verschillende groepen bezig? Wat verwachten ze van de overheid? Welke informatiebehoefte hebben ze? Waar willen ze over meepraten? En waarover juist niet?

Wat wilt u de bezoekers van het Deltacongres nog meegeven over burgerparticipatie?

Er is helaas geen succesformule die overal werkt. Er zijn verschillende wegen om een doel te bereiken en al deze wegen hebben voor- en nadelen. Het SCP biedt een wetenschappelijke kennisbasis en geeft handelingsopties voor beleid. Maar uiteindelijk moet de deltacommunity zelf aan de slag. Wees dan vooral eerlijk en duidelijk, en accepteer dat jouw agenda niet leidend is. Wij zien nog te vaak, tot in de wetgeving aan toe, dat participatie van burgers als vanzelfsprekend wordt beschouwd. Dat is het in de praktijk echter nooit. Het is hard werken voor burger én bestuur. Pas als dat besef toeneemt, kan ook het vertrouwen groeien.

Zie ook:

[Publicatie SCP: Niet buiten de burger rekenen.](#)

Deltaparade

De Deltaparade vormde de hele dag de centrale ontmoetingsplek van het deltacongres. De uitwerking en de uitvoering van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën stonden centraal.

Er waren meetingpoints van de acht gebieden en drie generieke thema's van het Deltaprogramma. Daarnaast presenteerden zich een 15-tal organisaties, programma's en projecten die verbonden zijn met het Deltaprogramma. Van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) tot Ons Water, van het Jeugdwaterschap tot het KNMI. Hieronder een foto-impressie. Foto's: Ruben Jorksveld en Martijn Beekman.

Dijkwerkers zijn medewerkers van waterschappen of Rijkswaterstaat die zich inzetten voor projecten van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

De Deltaparade strekte zich uit over alle foyers van Orpheus. De stands waren druk bezocht.

Deltacommissaris Wim Kuijken neemt traditioneel het eerste exemplaar in ontvangst van het Projectenboek 2017 van het Hoogwaterbeschermingsprogramma, uit handen van programmadirecteur Richard Jorissen.

Er is veel vraag naar het nieuwe Projectenboek.

De Deltaparade is bij uitstek een plaats voor ontmoetingen, levendige discussies en kennisuitwisseling.

Het Jeugdwaterschap vertegenwoordigt de toekomst op de Deltaparade. De leden zijn middelbare scholieren die leeftijdgenoten inspireren en waterbewuster maken.

Het KNMI geeft informatie over onder meer klimaatmodellen.

Bij het meetingpoint Maas was informatie te vinden over het maatregelenpakket om de Maasregio te beschermen tegen hoogwater, waar de minister in oktober mee heeft ingestemd.

Er was veel belangstelling voor de website van Zuidwestelijke Delta, die op de dag van het Deltacongres werd gelanceerd.

Meetingpoint Rijnmond-Drechtsteden

Meetingpoint Zoetwater

Meetingpoint Ruimtelijke Adaptatie

Meetingpoint IJsselmeergebied.

Meetingpoint Waterveiligheid in samenwerking met het Watersnoodmuseum

Meetingpoint Zuidwestelijke Delta

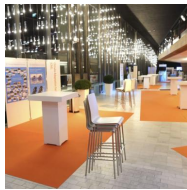
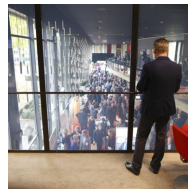
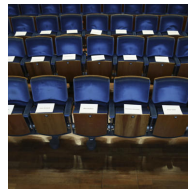
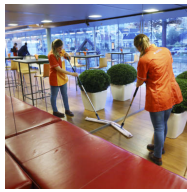
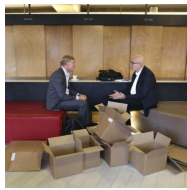
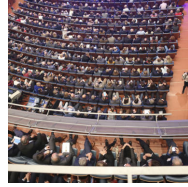
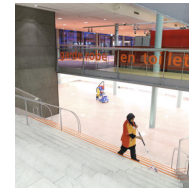

De Deltaparade biedt volop gelegenheid om te netwerken.

De Evacuatiezolder van www.overstroomik.nl.

Making of...

Parallelsessies Governance

Bij de parallelsessies Governance draaide het om samenwerking. In de ochtendessie ging het vooral om vertrouwen: hoe krijg je dat en hoe stel je je op als betrouwbare partner. In de middag lag de focus op enkele concrete voorbeelden, die lieten zien hoe we burgers en andere partners bij projecten kunnen betrekken.

Governance ochtendessie

Samen werken aan een adaptief Deltaprogramma

Het Deltaprogramma ontwikkelt zich van beleidsontwikkeling naar uitvoering. Wat betekent dit voor de samenwerking tussen de betrokken partners? We willen de effectieve samenwerking vasthouden, maar hoe zorgen we ervoor dat de betrokken partijen - naast hun eigen taken en verantwoordelijkheden - open blijven staan voor een gedeeld eigenaarschap? Het lange termijn karakter van het deltaprogramma vraagt om een balans tussen koersvastheid, flexibiliteit en de mogelijkheid om bij te sturen.

Dagvoorzitter Erik Pool van Directie Participatie begeleidde de ochtend- en middagsessie. Sprekers waren Hermen Borst (Staf Deltacommissaris), Theo Camps (Tilburg University), Henk Havinga (Waterschap Rivierenland), Bram van Hemmen (burgemeester van de gemeente Sliedrecht) en Gabor Oolthuis (Provincie Overijssel).

Uitkomst

We werken samen aan een adaptief deltaprogramma. We hebben constant te maken met verschillende relaties waar we mee samenwerken om de ambities van het deltaprogramma waar te maken. De mensen waar we mee

samenwerken zijn heel divers. Het is dus belangrijk om een betrouwbare partner te zijn. In deze sessie is besproken op welke wijze we vertrouwen kunnen opbouwen en hoe we ons eigen gedrag kunnen aanpassen om effectiever te zijn in het bereiken van gemeenschappelijke doelen.

De conclusie is dat bewust communiceren leidt tot vertrouwen. Stel je open moet en wees transparant in je motieven en doelen. "Vertrouwen begint bij jezelf. Luisteren, kijken, ontvankelijk zijn", aldus Hermen Borst.

Bram van Hemmen voegt hieraan toe: "Het stellen van duidende, gesloten vragen draagt niet bij aan het opbouwen van vertrouwen; het lijkt wel een open houding, maar je bent indirect aan het zenden, niet aan het ontvangen. Het stellen van open vragen schept vertrouwen omdat je open staat voor de suggesties van de ander."

Governance middagssessie

De deltacommunity gooit de deuren open

De kring van betrokkenen rond het Deltaprogramma wordt steeds groter. Hoe zorgen we ervoor dat ook de nieuwe partners goed kunnen deelnemen? Verstaan en begrijpen we elkaar wel goed? Aan de hand van enkele concrete voorbeelden wordt geschetst hoe het Deltaprogramma de deuren open zet voor participatie van het bedrijfsleven en de energieke samenleving in de vorm van burgers en maatschappelijke organisaties.

Er is besproken hoe we burgers kunnen betrekken bij concrete projecten, maar ook hoe burgers zelf bijdragen aan de doelen van het Deltaprogramma. Op het een podium stonden dagvoorzitter Erik Pool (Directie Participatie), Jan van Dooren (Provincie Gelderland), Jan Hendrik Dronkers (DG Rijkswaterstaat), Daniel Goedbloed (Amsterdam Rainproof), Wim Goedhart (Natuurmonumenten), Hans Huis in 't Veld (Topsector Water), Arnoud Hekkens (de Tuin van Jan) en Friso Klapwijk (De Dakdokters).

Uitkomst

Daniel Goedbloed vertelde hoe Amsterdam Rainproof lokale initiatieven stimuleert en connecties maakt op lokaal niveau. Dat is ook de uitdaging voor het deltaprogramma.

"De oplossing voor de waterproblematiek zit in de inrichting van de hele stad, niet alleen bij Waternet. Je moet dus niet alleen je eigen inrichting als overheid gaan denken. Veel en open met elkaar praten is belangrijk, maar er moeten ook zaken daadwerkelijk gerealiseerd worden."

Friso Klapwijk sprak over de successen en uitdagingen van de Dakdokters:

"Het gevaar dreigt dat we teveel blijven praten en plannen maken. Ik zou wel eens een zak met projectgeld willen zien om gewoon dingen te doen. Hier eens een dak maken, daar eens wat proberen. Zodat we kunnen zien wat werkt en wat niet."

Wim Goedhart deelde zijn ervaringen met rivierklimaatpark IJsselpoort:

**Casus Rainproof
Deltacongres
2016**

**Casus
Rivierklimaatpark
IJsselpoort
Deltacongres
2016**

"Bij elke samenwerking varieert de binnen- en de buitenwereld en de context waarin je opereert. De mensen die betrokken zijn bij ons project halen energie uit de contacten met mensen in het gebied. We verdiepen ons echt in andermans belangen."

Jan Hendrik Dronkers verwees naar de Marktvisie, die door onder meer Rijkswaterstaat, Bouwend Nederland, NLingenieurs en de Vereniging van Waterbouwers is opgesteld. Partijen stellen in de marktvisie dat zij niet meer willen werken volgens een hiërarchische opdrachtgever-opdrachtnemer-relatie. Ze willen samenwerken in de keten op basis van gelijkwaardigheid en complementariteit, met ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid. De opgave staat hierbij voorop.

Zie ook
www.marktvisie.nu

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is in voorbereiding. In twee sessies laten sprekers uit de praktijk zien wat er al gebeurt op het gebied van ruimtelijke adaptatie en wat er nog nodig is.

Ruimtelijke Adaptatie ochtendsessie

Yes, we can!

De wateroverlast van afgelopen voorjaar en de hitte in september geven duidelijk aan dat het klimaat aan het veranderen is. Vroeg of laat gaat het ons allemaal raken. De urgentie om slagvaardig aan het werk te gaan om in te spelen op klimaatverandering wordt steeds nadrukkelijker. Een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is in voorbereiding. In deze sessie is vooruitgeblikt naar wat er nodig is om klimaatbestendig en waterrobuust inrichten onderdeel te maken van het dagelijks beleid en handelen.

Dagvoorzitter Carolien Gehrels begeleidde deze sessie. Op het podium stonden Bert Boerman (gedeputeerde van de provincie Overijssel), Leo de Boer (Verbond van Verzekeraars), Lars Couvreur (Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie), Andries Heidema (burgemeester van de gemeente Deventer), Barend van Kessel (Bouwend Nederland), Roald Lapperre (Ministerie van IenM), Lambert Verheijen (Waterschap Aa en Maas), Ben de Reu (gedeputeerde van de provincie Zeeland) en Kees Stam (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier).

Uitkomst

Het stimuleren van mooie initiatieven voor ruimtelijke adaptatie biedt inspiratie voor anderen. Lokale initiatieven stonden centraal. Deze vragen om een integrale blik en een goede samenwerking. Via meekoppelen met lopende ontwikkelingen (zoals herinrichting) hoeft het niet altijd méér geld te kosten.

Andries Heidema merkte op: "De kracht moet worden gevonden in de creativiteit op lokaal en regionaal niveau". Lambert Verheijen pleitte voor een investeringsprogramma: "Gemeenten hebben een cruciale rol over hoe je *groen* en *blauw* in de ruimtelijke inrichting kan versterken".

Barend van Kessel is bezorgd dat nog steeds 80% van de werkzaamheden traditioneel wordt aanbesteed: "De uitvoerende partijen zijn cruciaal. Tot nu toe heb ik deze partijen nog té weinig gehoord. Aannemers willen graag in gesprek." Andries Heidema sloot zich hierbij aan: "We moeten het 'hullie zullie' kwijt, de schotten moeten weg, samen de schouders eronder!"

Tot slot presenteerden Ben de Reu en Kees Stam de Visie regionale keringen van de waterschappen en provincies.

Ruimtelijke Adaptatie middagsessie

Pilots in de spotlight

Voor het deltaplan ruimtelijke adaptatie wordt kennis en ervaring opgedaan via pilots en projecten. Chantal ter Braak (ROM), Camiel van Drimmelen (gemeente Amsterdam), Max Eijer (provincie Overijssel) en Nick van Barneveld (gemeente Rotterdam) deelden hun ervaring binnen gebiedspilots - Amsterdam, Westpoort, IJssel-Vechtdelta en Botlek - met als thema Vitale en Kwetsbare Functies.

Maurits Schipper (waterschap Scheldestromen) en Leo Caljouw (Provincie Zeeland) spraken over de klimaat-stresstesten die voor elke Zeeuwse gemeente worden uitgevoerd. Marjolein Sterk (ARK Natuurontwikkeling) gaf toelichting op het project Kempen-Broek, een integraal project dat aspecten van zoetwater en ruimtelijke adaptatie raakt. Ook de middagsessie werd begeleid door Carolien Gehrels van Arcadis.

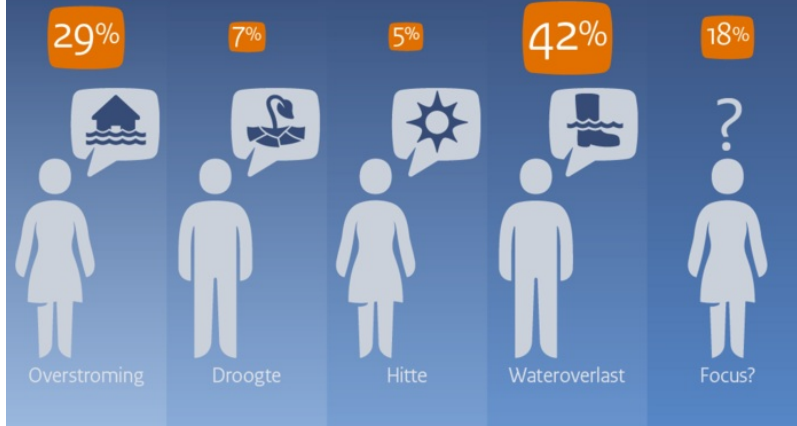
Uitkomst

Ruimtelijke adaptatie is maatwerk. Door elkaar lokaal op te zoeken en samen aan de slag te gaan kunnen stappen gezet worden. Geef beheerders hierbij een goede positie, want zij spelen een sleutelrol in de te beschermen ketens. Duidelijkheid over wie de regie voert is gewenst. Marjolein Sterk: "De overheid moet kaders stellen, maar de uitvoering over laten aan mensen die de urgentie het meest voelen."

Leo Caljouw verbond het lokale met het mondiale: "Opwarming van de aarde mag een mondiaal probleem zijn, het ontslaat je niet van de plicht om je best te doen er iets aan te veranderen."

Waar ligt de focus bij Ruimtelijke Adaptatie?

Wat het publiek antwoordde een vraag via de buzzmaster

Parallelsessies Waterveiligheid

De nieuwe normering was het thema van de ochtendsessie over waterveiligheid. Via een live verbinding werd geschakeld met Marken, waar de evacuatie-oefening Waterwolf aan de gang was. In de middagsessie stonden meekoppelkansen centraal.

Waterveiligheid ochtendsessie

Klaar voor de start

Voor waterveiligheid is 2017 een belangrijk jaar. Het is de start van de beoordelingsronde van de primaire waterkeringen volgens de nieuwe normering. Wat is de stand van zaken? Hoe gaan we tijdens de beoordeling om met prioritering en geldstromen? Hoe gaan de keringbeheerders aan de slag? Hoe bereidt de markt zich voor op deze exercitie?

Dagvoorzitter van beide parallelsessies is Annemieke Nijhoff. Op het podium staan Roelof Bleker (Waterschap Rivierenland), Mattie Busch (Ministerie van IenM), Petra Goessen (Stowa), Hetty Klaver (Dijkgraaf Waterschap Zuiderzeeland), Luc Kohsiek (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier), Anouk te Nijenhuis (Ministerie van IenM), George Rouhof (Unie van Waterschappen) en Jana Steenberg (Topsector Water).

Uitkomst

De opgave voor waterveiligheid is een flinke klus, die alleen in goede samenwerking kan worden geklaard. Dit geldt niet alleen voor dijkversterkings- of verleggingsprojecten, maar ook voor het uitvoeren van de eerste beoordelingsronde met de nieuwe normen. Dagvoorzitter Annemieke Nijhoff onderstreept het belang van waterveiligheid: "Onze kinderen moeten

kunnen zeggen; wij zijn van na de watersnoodramp.”

Anouk te Nijenhuis legde de werking van de nieuwe normering uit. Op de vraag welk beeld Hetty Klavers heeft bij het werken met de nieuwe normeringen, haalde ze Pipi Langkous aan: “Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.” Hans Waals nuanceerde: “Weet het water al dat we nieuwe normen hebben?”

Waterwolf

Geen enkele normering biedt 100% garantie op droge voeten. Daarom bereiden we ons voor op extreme situaties, waarin het toch mis dreigt te gaan. Tijdens de ochtendsessie werd live geschakeld met Marken, waar op dat moment de grote evacuatie-oefening Waterwolf werd gehouden. Burgemeester van Waterland Luzette Wagenaar vertelde vanaf de dijk welke lessen er uit de oefening zijn geleerd.

Waterveiligheid middagsessie

Meekoppelen: zoveel wensen, zoveel kansen

Als er werkzaamheden aan een dijk moeten plaatsvinden, bekijken we welke 'meekoppelkansen' er zijn. We willen de waterveiligheidsopgave zo veel mogelijk verbinden met andere ruimtelijke wensen en ambities, zoals natuur, wonen en recreatie. Zo komen nieuwe, doelmatige en duurzame oplossingen binnen bereik.

Naast dagvoorzitter Annemieke Nijhof stonden de volgende sprekers op het podium: Arjan Berkhuisen (Waddenvereniging), Petra van den Brand (Project Ravenstein-Lith), Arwin van Buuren (Erasmus Universiteit), Wim Lammers (Staatsbosbeheer) en Anita Willig-Kos (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier).

Uitkomst

Meekoppelen is het nieuwe normaal en samenwerking is gebaseerd op vertrouwen. Het gaat niet zozeer over *meekoppelen*, maar over het koppelen van waterveiligheid aan gebiedsontwikkeling. Benut de creativiteit van lokale bewoners. Dit kan een project enorm opwaarderen. Het wel of geen succes van koppelen heeft vooral te maken met hoe je het organiseert: zijn bewoners voldoende betrokken en sta je open voor hun ideeën? Een open houding is belangrijk, net als de deadline van een project. De regie moet bij het gebied liggen, niet bij de waterbeheerders. Er moet wel één trekker zijn, die per fase kan verschillen. Als je elkaar voldoende vertrouwt, kan je de regie ook overgeven aan de ander.

Petra van den Brand stelt dat creativiteit vanuit het gebied een project enorm kan opwaarderen. Koppelkansen hoeft je dan niet te zoeken, die dienen zich vanzelf aan. Juist door samen te kijken, zie je meer”.

Arjan Berkhuisen, directeur van de Waddenvereniging, realiseert een

passage voor vismigratie in de Afsluitdijk: "Per fase heb je andere vorm van financiering nodig. De Postcode Loterij heeft de eerste fase betaald. Daarmee kon het proces van start. Andere partijen hebben daarna het stokje overgenomen."

Anita Willig-Kos vertelde over Kust op Kracht: "De sleutel van succes waren de rondetafelgesprekken, waarbij de wensen van de bewoners werden besproken met marktpartijen. A dream you dream alone is a dream; a dream you dream together is reality. Sta open staat voor wat er op je afkomt en handel daar ook naar."

Vanuit de zaal voegde Donné Slangen (Ministerie van enM) toe: "Iedereen die een instandhoudingsdoel heeft, moet in al zijn of haar beslissingen meenemen dat het klimaat verandert. 70 procent van de begroting van IenM gaat over beheer en onderhoud. Keuzen worden daar vooral gestuurd door prijs: tegen minimale kosten de weg of dijk op orde houden. Ik denk dat daar een belangrijke sleutel ligt: de beheerders zijn de nieuwe veranderaars".

Wat het publiek antwoordde op een vraag via de buzzmaster

Parallelsessies Zoetwater

Er zijn verschillende maatregelen in uitvoering om de beschikbaarheid van zoetwater te vergroten en om verzilting tegen te gaan. Deze kwamen zowel tijdens de ochtend- als de middagsessie aan bod. Ook werd er gesproken over samenwerking en communicatie op het gebied van zoetwatervoorziening.

Zoetwater ochtendsessie

Praat u mee?

Voor zoetwater zijn er het afgelopen jaar diverse maatregelen opgepakt: Slim Watermanagement, Waterbeschikbaarheid, Klimaatpilots en uitvoeringsmaatregelen zoals verbredingen van waterlopen. In deze sessie ging het over de algemene voortgang, de afstemming met de gebiedsprocessen, innovaties en investeringen. Betrokkenen vertellen met welke maatregelen zij aan de slag zijn om de zoetwaterdoelen te behalen en met wie zij 'de schop hanteren'.

Dagvoorzitter Ruurd Jonge Poerink begeleidde beide sessies. Op het podium stonden Elaine Alwayn (Ministerie van IenM), Egon Ariëns (Deltaprogramma Zoetwater), Gerard Doornbos (dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland), Wim Drossaert (Dunea/Vewin), Theo van de Gazelle (Rijkswaterstaat), Neeltje Kielen (Rijkswaterstaat), Gerbrand van 't Klooster (LTO Nederland), Josan Meijers (gedeputeerde van de Provincie Gelderland) en Roy Tummars (VEMW).

Uitkomst

Egon Ariëns vroeg zich af: "We hoorden weinig over zoetwater in de plenaire sessie. Dat lijkt op een gebrek aan gevoel voor urgentie. Maar Gerard Doornbos repliceerde: "We hoeven ons geen zorgen te maken over het gebrek aan aandacht voor zoetwater in het plenaire programma. Wij zitten al middenin de uitvoering, daarvoor moet je niet in Den Haag zijn."

Roy Tummers merkte op: "We hebben behoefte aan transitie: niet alleen naar duurzame energie, maar ook naar duurzame zoetwatervoorzieningen. Bedrijven nemen steeds meer verantwoordelijkheid, dat is positief. Maar dat vraagt om een overheid die ook de bedrijfsbelangen ziet. Samen vinden we goede oplossingen om tot waterbeschikbaarheid te komen. Om na te gaan of het klopt wat we doen, moeten we op alle niveaus blijven samenwerken. VEMW en LTO kunnen elkaar vaker tegenkomen en ondersteunen door kennis en ervaringen in de keten te delen."

Theo van de Gazelle heeft een formule voor de wil tot samenwerking: "Technische kennis (IQ) + data kennis (DQ) + emotionele kennis (EQ) in het kwadraat."

Gerard Doornbos concludeerde over verzilting van het grondwater: "Verzilting is als zachte Franse kaas: het is niet te stoppen, het maakt niet uit op welke plek je drukt, de kaas loopt er toch ergens tussenuit."

Zoetwater middagsessie

Denkt u mee?

Voor zoetwater werken diverse partners aan duurzaam en robuust zoetwaterbeheer. Wat staat ons te wachten? In deze sessie kwamen enkele opgaven aan bod zoals het Peilbesluit IJsselmeer, het Deltaplan Hoge Zandgronden, een pilot Waterbeschikbaarheid en de kleinschalige aanvoorzieningen. Ook was er een korte terugmelding over de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater.

Naast dagvoorzitter Ruurd Jonge Poerink stonden de volgende sprekers op het podium: Egon Ariëns (Deltaprogramma Zoetwater), Nico Dolmans (Stichting Belangenbehartiging Greenport Boskoop), Theo van de Gazelle (Rijkswaterstaat), Henk Geerligts (akkerbouwer), Bernard de Jong (Hoogheemraad van De Stichtse Rijnlanden), Martine Leewis (Hoogheemraad van Rijnland), Wybo Nijdam (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier), Ivar Roefs (gemeente Breda) en Joost Wentink (samenwerkingsverband Het Blauwe Hart).

Uitkomst

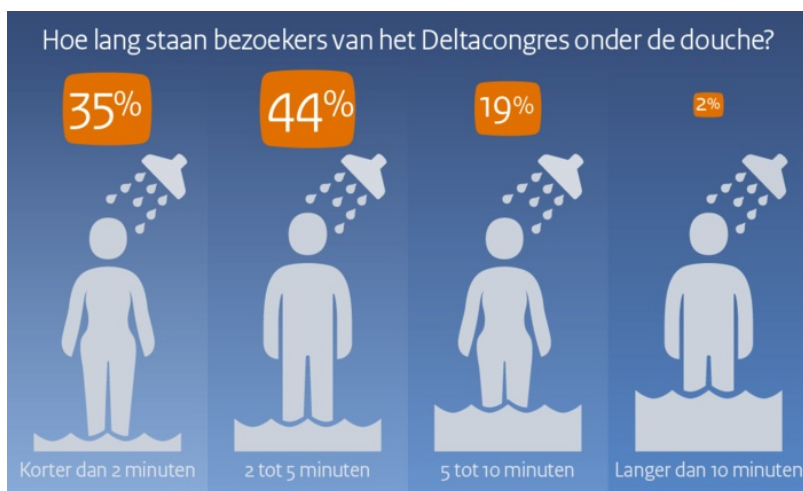
Het is een goede ontwikkeling dat zoetwater nu veel aandacht krijgt en meer in de schijnwerpers staat. In de volgende fase zou ook nadruk moeten liggen op communicatie om de urgentie te benadrukken en mensen bewuster te

maken van het belang.

Er waren presentaties over het peilbeleid IJsselmeer, waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit. Samenwerking met de boeren is cruciaal voor een goede aanpak. De volgende uitkomsten werden uitgesproken:

- De nieuwe aanpak biedt een goed uitgangspunt, ter vervanging van de oude verdringingsreeks.
- Zorg voor een goede verbinding tussen zoetwater en andere aspecten van waterkwaliteit.
- Zorg voor meer landbouwkennis bij de waterschappen.
- Zorg voor een goede verbinding met boeren en wat zij in de polders kunnen doen (zoals communiceren over verzilting).
- Het genomen peilbesluit is een startpunt en geen eindpunt van samenwerking.

Wat het publiek antwoordde op een vraag via de buzzmaster.

De Nederlandse kennis op het gebied van watermanagement wordt overal ter wereld toegepast. Dat zorgt er ook voor dat vele buitenlandse talenten de keus maken om een wateropleiding in Nederland te volgen. Een groep internationale studenten woonde het Deltacongres bij.

Twee grote internationale wateropleiders in ons land zijn de UNESCO IHE in Delft en de Delta Academy in Vlissingen. De deltagoedcommissaris nodigde 90 van deze studenten uit om het zevende Nationale Deltacongres bij te wonen.

De studenten kwamen uit alle hoeken van de wereld: van China tot Mexico en van Italië tot Tanzania. Zij zijn de watermanagers van morgen, die de waterveiligheid van Nederland en de rest van de wereld in de toekomst blijven waarborgen.

Jeugdwaterschap

Naast studenten was er ook een groep scholieren actief op het Deltacongres: het nationale jeugdwaterschap. Het bestuur van het jeugdwaterschap is tussen de 14 en 18 jaar oud en vormt de jongerendekntank van de Nederlandse waterschappen. Zij hadden hun eigen stand waar enthousiaste Jeugdwaterschappers klaar stonden om bezoekers te vertellen over hun betrokkenheid bij het waterbeheer in Nederland.

Overal in Nederland aan de slag

Nieuwe film voortgang Deltaprogramma

Tijdens het Nationaal Deltacongres is de nieuwe film van het Deltaprogramma in première gegaan. De partners van het Deltaprogramma laten zien hoe we overal in Nederland aan de slag zijn.